

ΣΩΜΑ
ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΡΟΣΚΟΠΩΝ

ΥΠΕΥΘΥΝΑ ΧΩΡΙΣ ΦΟΒΟ

Οδηγός πρωτογενούς πρόληψης
και αντιμετώπισης της βίας
και του εκφοβισμού από το
Σώμα Ελλήνων Προσκόπων

ΣΩΜΑ
ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΡΟΣΚΟΠΩΝ

Κείμενα : Ελευθέριος Λουτρίδης, Κωνσταντίνος Μπάζας,
Ελευθερία Μπινίκου, + Μαίρη Νικολαΐδου, Ιωάννα Τσισμαλίδου,
Μέλη Ομάδας Εργασίας Επιτροπής Προστασίας και Ασφάλειας Μελών Σ.Ε.Π. (2017)

Επιστημονική Επιμέλεια : Αλεξάνδρα Ευθυμιάδου, Βασίλειος Κασσιμάτης,
Παναγιώτης Σιαπέρας, Μέλη Επιτροπής Προστασίας και Ασφάλειας Μελών Σ.Ε.Π.

Δημιουργικό : Σπύρος Πολυζώης

Επιμέλεια Έκδοσης : Εφορεία Δημοσίων Σχέσεων Γ.Ε./Σ.Ε.Π.

Copyright © 2020

Ίδρυμα Σώμα Ελλήνων Προσκόπων

Πτολεμαίων 1, 11635 Αθήνα

www.gineproskopos.gr | www.sep.org.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος Γενικού Εφόρου Σ.Ε.Π.	4
Πρόλογος Προέδρου Δ.Σ. Ένωσης «Μαζί για το Παιδί»	5
Εισαγωγικό Σημείωμα	6
Ορισμός της βίας	9
Μορφές της βίας	11
Ορισμός της σχολικής βίας και του εκφοβισμού	15
Μορφές σχολικής βίας και εκφοβισμού	17
Εμπλεκόμενοι σε εκφοβισμό	21
Πρόληψη	25
Ο ρόλος του ενήλικου στελέχους σε περίπτωση εκφοβισμού	27
Σχέδιο δράσης	28
Επιτροπή ασφάλειας μελών Σ.Ε.Π.	28
Γραμμές στήριξης	28
Υπόμνημα	29
Παράρτημα	31
Ενδεικτική βιβλιογραφία	32
Δικτυογραφία	33

Από τον Γενικό Έφορο

Η Παγκόσμια Οργάνωση της Προσκοπικής Κίνησης, ήδη από το 2017 έχει κωδικοποιήσει τις κατευθύνσεις και διαδικασίες αναφορικά με τη διαμόρφωση και διατήρηση ασφαλούς του ενγένει περιβάλλοντος της προσκοπικής δραστηριότητας, ώστε να εξασφαλίζεται η ευεξία και η υγιής ανάπτυξη των παιδιών και νέων μέσω του Προσκοπικού Προγράμματος (World Safe from Harm Policy).

Στο πλαίσιο αυτό, όλα τα Ενήλικα Μέλη της Κίνησης οφείλουμε να έχουμε ως πρωταρχικό μέλημα, σε όλο το φάσμα της προσκοπικής δραστηριότητας, τη διασφάλιση της σωματικής, ψυχικής και συναισθηματικής ασφάλειας των παιδιών και των νέων, και την προστασία τους από κάθε μορφή βίας που μπορεί να υπάρξει. Σημαντικό εργαλείο στην προσπάθεια αυτή είναι αναμφίβολα η συνεχής εκπαίδευση και ενημέρωση, η οποία δίνει τα κατάλληλα εφόδια, αφενός να μπορεί κάποιος εύκολα να αναγνωρίσει φαινόμενα ή περιστατικά βίας κατά των παιδιών και νέων και αφετέρου να γνωρίζει τον ενδεδειγμένο τρόπο διαχείρισής τους.

Η παρούσα έκδοση του Σώματος Ελλήνων Προσκόπων αποσκοπεί να λειτουργήσει ως οδηγός για τους Εθελοντές – Ενήλικα Στελέχη της Κίνησης, για την πρωτογενή πρόληψη και αντιμετώπιση κάθε μορφής βίας και εκφοβισμού παιδιών και νέων, η οποία μπορεί να διαπιστωθεί στο πλαίσιο της προσκοπικής δραστηριότητας, και εντάσσεται στο πλαίσιο της διαρκούς προσπάθειας για την προστασία των ανήλικων μελών του Σ.Ε.Π. και τον περιορισμό τυχόν κινδύνων, με αφορμή την έξαρση των φαινομένων εκφοβισμού και περιστατικών βίας που αφορούν σε ανήλικους.

Ευχαριστώ θερμά τα μέλη της Ομάδας Εργασίας και τα μέλη της Επιτροπής για την Προστασία και την Ασφάλεια των Μελών Σ.Ε.Π. για την πολύμηνη και εντατική προσπάθειά τους για την ολοκλήρωση της συγγραφής του παρόντος οδηγού, ο οποίος είμαι βέβαιος ότι θα αποτελέσει ένα πολύτιμο βοήθημα στα χέρια όλων των Ενηλίκων Μελών του Σ.Ε.Π.

Χριστόφορος Χ. Μητρομάρας
Γενικός Έφορος Σ.Ε.Π.

Από την Πρόεδρο της Ένωσης «Μαζί για το Παιδί»

Η Ένωση «Μαζί για το Παιδί» αγκαλιάζει και συγχαίρει την πρωτοβουλία του Σώματος Ελλήνων Προσκόπων για τη δημιουργία του «Οδηγού πρωτογενούς πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας» με στόχο την ευαισθητοποίηση των Ενήλικων Στελεχών του Σ.Ε.Π. πάνω στο θέμα της βίας και του εκφοβισμού και την παροχή γνώσης για το τι είναι βία και εκφοβισμός.

Η ενημέρωση είναι η καλύτερη πρόληψη και τρόπος αντιμετώπισης και αποτροπής όλων των ειδών εκφοβισμού.

Το έντυπο αυτό είναι ένας αναλυτικός οδηγός και αναπόσπαστο κομμάτι ενημέρωσης για κάθε παιδί και νέο για την προστασία του από όλες τις μορφές σωματικής, ψυχολογικής και συναισθηματικής βίας. Ένα παιδί υποψιασμένο είναι η πρώτη γραμμή άμυνας απέναντι σε άσχημα και κακόβουλα φαινόμενα.

Στην Ένωση «Μαζί για το Παιδί», ενισχύουμε έμπρακτα αυτή την πρωτοβουλία προσφέροντας τη στήριξη ειδικών ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών σε κάθε παιδί και νέο που νιώθει την ανάγκη να μιλήσει, μέσω της Πανελλαδικής Συμβουλευτικής Γραμμής 115 25.

Στην τηλεφωνική γραμμή 11525, ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί απαντούν σε κάθε περίπτωση και δίνουν λύσεις όπου υπάρχει ανάγκη. Όλοι μαζί προωθούμε την ευημερία και προστασία των παιδιών από κάθε μορφή βίας.

Το ενημερωτικό αυτό έντυπο πρόκειται να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για γονείς, εκπαιδευτικούς και εθελοντές που έρχονται σε επαφή με ανηλίκους.

Η φιλοσοφία στην οποία παραμένει πιστή η Ένωση «Μαζί για το Παιδί» από το 1996 έως σήμερα είναι το «Ισχύς εν τη Ενώσει» και είναι πιο επίκαιρη από ποτέ. Χαιρόμαστε ιδιαίτερα που έχουμε στο πλευρό μας το Σώμα Ελλήνων Προσκόπων.

Συντάσσουμε τις δυνάμεις και τις γνώσεις μας για τα παιδιά, γιατί αυτά είναι το παρόν και το μέλλον, αλλά και ο λόγος ύπαρξης μας.

Αλεξάνδρα Μαρτίνου

Πρόεδρος της Ένωσης «Μαζί για το Παιδί»

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το φαινόμενο της βίας αποτελεί ένα ευρύ κοινωνικό φαινόμενο, που δεν αφορά μόνο ειδικές ομάδες ή μειονότητες, αλλά ολόκληρη την κοινωνία.

Το παιδί εκδηλώνει από πολύ νωρίς μορφές επιθετικής συμπεριφοράς και πρέπει να χρησιμοποιούνται κατάλληλοι παιδαγωγικοί χειρισμοί, εφόσον από τα πρώτα κιόλας χρόνια της ζωής του δημιουργούνται οι βάσεις προσαρμοστικών ή δυσπροσαρμοστικών συμπεριφορών.

Η νηπιακή, η πρώτη παιδική και η εφηβική ηλικία αποτελούν τα κύρια χρονικά σημεία διαμόρφωσης της προσωπικότητας και σε αυτές τις ηλικιακές φάσεις δημιουργείται συνεπώς και η βασική στάση ζωής του παιδιού, φιλοκοινωνική ή αντικοινωνική. Κατανοούμε λοιπόν πόσο σημαντική είναι η συμβολή του Προσκοπισμού στην υιοθέτηση καλών πρακτικών.

Οι τακτικές κατά του εκφοβισμού εξασφαλίζουν πως όλα τα παιδιά και οι έφηβοι έχουν το δικαίωμα της προστασίας από όλες τις μορφές σωματικής, ψυχολογικής και συναισθηματικής βίας. Μια τέτοια πολιτική προσπαθεί να διασφαλίσει, στο μέτρο του δυνατού, την αποτροπή όλων των ειδών εκφοβισμού μεταξύ των μελών του Σώματος Ελλήνων Προσκόπων.

Τα Ενήλικα Στελέχη πρέπει :

- Να είναι ενήμεροι για τα πιθανά προβλήματα που μπορεί να δημιουργηθούν από τον εκφοβισμό.
- Να είναι σε ετοιμότητα να αναγνωρίσουν σημεία εκφοβισμού ή παρενόχλησης.
- Να γνωρίζουν τι δράση πρέπει ν' αναλάβουν ώστε να αντιμετωπίσουν τέτοια συμπεριφορά, όταν συμβεί.
- Να δημιουργούν ένα περιβάλλον οικείο προς τα παιδιά, ώστε να νιώθουν άνετα να καταδείξουν συμπεριφορές ή αντιδράσεις που δεν τους αρέσουν.

Για τους παραπάνω λόγους δημιουργήθηκε η ανάγκη συγγραφής αυτού του εγχειριδίου, που ως στόχο έχει:

- Την ευαισθητοποίηση των Ενήλικων Στελεχών του Σ.Ε.Π. πάνω στο θέμα της βίας και του εκφοβισμού.
- Την παροχή γνώσης για το τι είναι βία και εκφοβισμός (θα συναντάται ενίοτε και ο όρος «σχολικός εκφοβισμός») και ποιες οι μορφές τους.
- Την πρόληψη και διαχείριση των φαινομένων της βίας.

Θεωρούμε σκόπιμο στο σημείο αυτό να επισημάνουμε ότι τα Ενήλικα Στελέχη δεν είναι ειδικοί επιστήμονες στην αντιμετώπιση περιστατικών βίας και δεν πρέπει να ενεργούν ως τέτοιοι. Όταν αντιληφθούν ένα περιστατικό βίας, θα πρέπει να το επικοινωνήσουν σύμφωνα με τη διαδικασία που αναφέρεται στην ενότητα 7 και να προσπαθήσουν να το διαχειριστούν με τον καλύτερο τρόπο.

Ευχαριστίες οφείλονται και στο αδελφό Σώμα Προσκόπων Κύπρου που ήταν κοντά στο Σώμα Ελλήνων Προσκόπων για την ολοκλήρωση της εργασίας αυτής, παρέχοντας κάθε δυνατή στήριξη και υποστηρικτικό υλικό από το «Safe from harm». Χωρίς την μεταφορά της πολύτιμης εμπειρίας τους θα χρειαζόμαστε περισσότερο χρόνο και μεγαλύτερη προσπάθεια για να ολοκληρώσουμε το έργο μας.

Α. Ευθυμιάδου, Β. Κασιμάτης, Ε. Λουτρίδης, Κ. Μπάζας, Ε. Μπινίκου, + Μ. Νικολαΐδου, Π. Σιαπέρας, Ι. Τσισμαλίδου

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ

Με τον όρο «βία στα παιδιά» ορίζουμε τις διάφορες αντικοινωνικές/ ανάρμοστες συμπεριφορές που επιτρέπονται ή προκαλούνται από ανήλικα ή ενήλικα μέλη της κοινωνίας που περιβάλλουν ένα παιδί, έχοντας ως αποτέλεσμα την καταστρατήγηση των δικαιωμάτων των παιδιών.

Σύμφωνα με τον γενικό ορισμό του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (Π.Ο.Υ) (1999) «η κακοποίηση ή κακομεταχείριση ενός παιδιού περιλαμβάνει όλες τις μορφές σωματικής ή συναισθηματικής κακής μεταχείρισης, σεξουαλικής παραβίασης, παραμέλησης ή παραμελημένης θεραπευτικής αντιμετώπισης ή εκμετάλλευσης για εμπορικούς σκοπούς, η οποία καταλήγει σε συγκεκριμένη ή εν δυνάμει βλάβη της υγείας, της ζωής, της ανάπτυξης ή αξιοπρέπειας του παιδιού στο πλαίσιο μιας σχέσης ευθύνης, εμπιστοσύνης ή δύναμης».

ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ

Η βία μπορεί να εκδηλωθεί με διάφορες μορφές. Στο συγκεκριμένο εγχειρίδιο θα αναφέρουμε ενδεικτικά κάποιες που βάσει μελετών απαντώνται πιο συχνά.

2.1. Σωματική κακοποίηση

Ως σωματική κακοποίηση ορίζεται ο κάθε είδους τραυματισμός που δεν οφείλεται σε ατύχημα. Σύμφωνα με τον Π.Ο.Υ (2006) «η σκόπιμη χρήση σωματικής βίας κατά του παιδιού, που μπορεί να κυμαίνεται από τη μορφή της σκληρής τιμωρίας έως τον άγριο ξυλοδαρμό με πρόκληση σωματικής βλάβης, ενώ η παραμέληση αντανακλά τη χρόνια αποτυχία των γονέων να παράσχουν ένα κατάλληλο και υποστηρικτικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και την ευημερία του παιδιού».

2.2. Σεξουαλική κακοποίηση

Σύμφωνα με τον Π.Ο.Υ., η σεξουαλική κακοποίηση αφορά τη συμμετοχή του παιδιού σε σεξουαλική δραστηριότητα για την οποία υπάρχει έλλειψη της συνειδητής κατανόησης της έννοιας και του περιεχόμενου της πράξης από την πλευρά του παιδιού και έλλειψη συναίνεσής του.

Ο φόβος του στιγματισμού, της δευτερογενούς κακοποίησης, της ντροπής, οδηγούν πολλά από τα θύματα να αποκρύψουν/αποσιωπήσουν το συγκεκριμένο συμβάν.

Κατά συνέπεια είναι δύσκολο να πέσει στην αντίληψή μας ένα τέτοιο γεγονός.

2.3. Συναισθηματική – Ψυχολογική κακοποίηση

Συναισθηματική κακοποίηση θεωρείται γενικά κάθε πράξη προερχόμενη από άτομο υπεύθυνο για τη φροντίδα του παιδιού, η οποία μπορεί να προκαλέσει κάθε είδους συναισθηματική στέρηση ή τραύμα (Brodhnt & Bentley, 1997).

Τη συναισθηματική κακοποίηση **συνιστούν** επαναλαμβανόμενα μοτίβα συμπεριφοράς όπως :

- Φωνές
- Αρνητικοί χαρακτηρισμοί
- Έλλειψη ανταπόκρισης στις ανάγκες του παιδιού για επαφή και εγγύτητα, στοργή και αγάπη
- Απειλές εγκατάλειψης

Η μη αποδοχή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και της ατομικότητας του παιδιού καθώς και η επικριτική και σαρκαστική αντιμετώπισή του **και προκαλούν :**

- Δημιουργία ενοχών
- Ταπείνωση
- Συναισθημα απομόνωσης

2.4. Παραμέληση

Ως παραμέληση θεωρείται το φαινόμενο με το οποίο παιδιά ή έφηβοι κάτω των 18 ετών έχουν ελλιπή ή ανύπαρκτη φροντίδα από τον ενήλικα προστάτη τους, με κίνδυνο για την υγεία και την ανάπτυξή τους στα εξής θέματα:

- Διατροφή
- Ένδυση
- Στέγαση
- Εκπαίδευση
- Ιατρική φροντίδα

Πρόκειται για μια κατάσταση που εύκολα γίνεται αντιληπτή από τον κοινωνικό περίγυρο.

2.5. Ενδοοικογενειακή Βία

Η μορφή αυτή βίας δεν είναι λιγότερο ανώδυνη για το παιδί που είναι θεατής κακοποιητικών συμπεριφορών μεταξύ των γονιών. Η έκθεση παιδιών σ' αυτή τη μορφή βίας επηρεάζει τον ψυχισμό του παιδιού δημιουργώντας του αισθήματα ενοχής, άγχους, αδυναμίας συγκέντρωσης, αλλαγές συμπεριφοράς, παραβατικότητα κ.α., παρόλο που η εμπλοκή του δεν είναι άμεση.

2.6. Εκμετάλλευση παιδιού

Η εκμετάλλευση των παιδιών είναι μια πραγματικότητα ακόμα και στις μέρες μας. Ακόμη και στις αναπτυγμένες χώρες υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός παιδιών, που συχνά προέρχονται από υπανάπτυκτα κράτη, τα οποία είναι αντικείμενα εκμετάλλευσης. Είτε οι γονείς τους είτε άλλα τρίτα πρόσωπα τα

στέλνουν να ζητιανεύουν στους δρόμους ή να πουλάνε χαρτομάνηλα και λουλούδια στα φανάρια. Έτσι στερούνται το δικαίωμά τους στη μάθηση.

Παγκοσμίως υπολογίζεται ότι εκατομμύρια παιδιά κάθε χρόνο πέφτουν θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης. Στη χώρα μας χιλιάδες παιδιά εργάζονται. Και κυρίως μιλούμε για εκείνα που διακινούνται με σκοπό την εκμετάλλευσή τους σε χειρίστες μορφές εργασίας: στον δρόμο, στην πορνεία, σε βαριές χειρωνακτικές εργασίες, στην εξαναγκαστική εργασία.

Τα παιδιά που εργάζονται σήμερα στο δρόμο στερούνται των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους, όπως ασφάλεια, εκπαίδευση και αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης. Στερούνται της παιδικότητάς τους και είναι εκτεθειμένα στον κόσμο των ενηλίκων με αποτέλεσμα να ωριμάζουν πρόωρα και να κοινωνικοποιούνται ατελώς, ενώ το κοινωνικό και επαγγελματικό τους μέλλον διαγράφεται αβέβαιο και αδιέξοδο.

2.7. Κακοποίηση και εκμετάλλευση μέσω διαδικτύου (ηλεκτρονικός εκφοβισμός)

Στις περιπτώσεις της διαδικτυακής σεξουαλικής κακοποίησης περισσότερο ευάλωτα φαίνεται να είναι παιδιά ηλικίας άνω των 13 ετών, ενώ με την αύξηση της ηλικίας του παιδιού αυξάνεται και η επικινδυνότητα θυματοποίησής τους καθώς τα παιδιά εφηβικής ηλικίας αποκτούν μεγαλύτερη εξοικείωση με τις δυνατότητες που παρέχει το διαδίκτυο και τείνουν να πειραματίζονται περισσότερο, εκθέτοντας την ιδιωτική τους ζωή και συνομιλώντας με αγνώστους.

Στις περιπτώσεις της παιδικής πορνογραφίας το παιδί υφίσταται επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση καθώς το πορνογραφικό υλικό στο οποίο απεικονίζεται, διακινείται και αναπαράγεται ανεξέλεγκτα στο διαδίκτυο για πολύ καιρό ακόμα, μετά το αρχικό συμβάν της κακοποίησης. Η έκθεση ενός παιδιού σε πορνογραφικό υλικό έχει σοβαρές επιπτώσεις στη σωματική του υγεία (αϋπνίες, απώλεια όρεξης, πόνοι στο στομάχι και στο κεφάλι), επιβαρύνει την ψυχολογική του κατάσταση (αισθήματα ενοχής, αναξιοσύνης, άγχους και συμπεριφορές αυτοτραυματισμού) και επηρεάζει τη κοινωνικο-συναισθηματική του εξέλιξη (κοινωνική απόσυρση, έλλειψη εμπιστοσύνης και δυσκολία συναισθηματικής επένδυσης). Τα παιδιά που έχουν βιώσει κακοποίηση τείνουν να έχουν δυσλειτουργικές διαπροσωπικές σχέσεις όταν ενηλικιωθούν, προβλήματα στην εργασία τους και μεγαλύτερες πιθανότητες να κάνουν κατάχρηση αλκοόλ ή εξαρτησιογόνων ουσιών.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ & ΤΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

Η Σχολική Βία και Εκφοβισμός (αγγλική γλώσσα: bullying) αναφέρεται στη σωματική και ψυχολογική κακοποίηση ή μείωση ασθενέστερων ατόμων σε μια ομάδα. Εμφανίζεται σε όλες τις ηλικίες και τις κοινωνικές ομάδες. Μπορεί να συναντηθεί σε οποιοδήποτε τύπο σχολείων και σχολικών εγκαταστάσεων, στον στρατό, σε αθλητικά σωματεία, στη φυλακή, αλλά και στην οικογένεια ή στο χώρο εργασίας

Η εκφοβιστική συμπεριφορά είναι μια συνειδητή επιθετική πράξη, στάση ή χειρισμός εναντίον ενός ατόμου ή αριθμού ατόμων και επιχειρείται από ένα ή περισσότερα άτομα. Μπορεί να διαρκεί για σύντομη χρονική περίοδο ή για ολόκληρα χρόνια και χαρακτηρίζεται από κατάχρηση εξουσίας. Ο δράστης έχει σκοπό να βλάψει το παιδί –στόχο και δεν φοβάται την αντεκδίκηση διότι βασίζεται στην αδυναμία του παιδιού. Τα κύρια χαρακτηριστικά της εκφοβιστικής συμπεριφοράς είναι ότι ο δράστης συνήθως υπερέχει του παιδιού-στόχου σε ό,τι αφορά τη σωματική δύναμη, υπάρχει δηλαδή ανισότητα στη δύναμη. Επίσης, είναι σκόπιμη συμπεριφορά και συνήθως οι εκφοβιστικές πράξεις είναι επαναλαμβανόμενες.

ΜΟΡΦΕΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ & ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

Ο εκφοβισμός μπορεί να εκδηλωθεί με διάφορες μορφές άμεσες ή έμμεσες, οι οποίες αναφέρονται σε διάφορα περιστατικά που παραβιάζουν τα δικαιώματα των παιδιών. Οι άμεσες μορφές εκφοβισμού αναγνωρίζονται πιο εύκολα, προκειμένου οι ενήλικοι να παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα, ενώ οι έμμεσες μορφές χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής και παρατήρησης εκ μέρους των γονέων και των άλλων ενηλίκων που έρχονται σ' επαφή με το παιδί. Όλες όμως οι μορφές έχουν βαρύτατες αρνητικές συνέπειες στα άτομα στα οποία ασκούνται είτε βραχυπρόθεσμα είτε μακροπρόθεσμα ενώ, δυστυχώς, σε μερικές περιπτώσεις απειλείται ακόμα και η σωματική ακεραιότητα των παιδιών. Οι διάφορες μορφές του εκφοβισμού είναι οι εξής:

4.1 Σωματικός εκφοβισμός (άμεση μορφή εκφοβισμού)

Αφορά την άσκηση φυσικής βίας, χτυπήματα, τσιμπήματα, δαγκωνιές, σπρωξίματα, τρικλοποδιές, γρονθοκοπήματα, την καταστροφή ή την κλοπή προσωπικής περιουσίας. Τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια αποτελούν αποδέκτες σωματικής βίας. Αυτή η μορφή εκφοβισμού συνδέεται άμεσα με τη μυϊκή δύναμη ή τη σωματική διάπλαση του «εκφοβιστή». Για τον λόγο αυτό, συχνά εκδηλώνεται από άτομα μεγαλύτερης ηλικίας σε άτομα μικρότερης ηλικίας, με σπρωξίματα, εγκλεισμούς σε τουαλέτες και αποθηκευτικούς χώρους ή με την άσκηση πίεσης προκειμένου τα θύματα να κάνουν κάτι παρά τη θέλησή τους.

4.2 Συναισθηματικός εκφοβισμός (έμμεση μορφή εκφοβισμού)

Ο συναισθηματικός εκφοβισμός περιλαμβάνει απειλές, εκβιασμούς, διάδοση κακοηθών και ψευδών φημών, υβριστικές ή περιπαικτικές εκφράσεις για τη

φυλή, την εθνικότητα, τη θρησκεία, την ταυτότητα αναπηρίας, τη σεξουαλική ταυτότητα του θύματος, επιδιωκόμενη απομάκρυνση των φίλων, απομόνωση.

4.3 Λεκτικός εκφοβισμός (άμεση μορφή εκφοβισμού)

Είναι η συστηματική χρησιμοποίηση υβριστικών εκφράσεων, φραστικών επιθέσεων, προσβολών και απειλών, αγενών σχολίων και ειρωνείας, χρήση παρατσουκλιών, που απευθύνονται σκόπιμα από κάποιο άτομο ή ομάδα ατόμων σε κάποιο άλλο προκειμένου να το πληγώσουν. Δεδομένου ότι αναφέρεται σε διάπραξη προφορικών επιθέσεων είναι δύσκολο να διευθετηθεί, ακόμα κι όταν γίνεται αναφορά σε κάποιον ενήλικα, εφόσον αυτοί που ασκούν λεκτικό εκφοβισμό πάντα το αρνούνται και ειδικά στις περιπτώσεις που δεν υπάρχουν χειροπιαστές αποδείξεις και μαρτυρίες από τους παρευρισκόμενους μάρτυρες.

4.4 Ψυχολογικός εκφοβισμός (έμμεση μορφή εκφοβισμού)

Τα θύματα βιώνουν εσκεμμένα σε μεγάλη συχνότητα αποκλεισμό από κοινωνική ή/και ομαδικές δραστηριότητες, κοινωνική απομόνωση ή αποκλεισμό από το παιχνίδι. Όπως και στον συναισθηματικό εκφοβισμό κι εδώ τα θύματα μπορεί να είναι αποδέκτες δυσφήμισης και κακοπροαίρετων κουτσομπολιών ή επεισοδίων με στόχο τη γελοιοποίησή τους.

4.5 Κοινωνικός εκφοβισμός (άμεση και έμμεση μορφή εκφοβισμού)

Αφορά τον σκόπιμο αποκλεισμό των παιδιών από κοινωνικές δραστηριότητες ή στην άσκηση επιρροής στην ομάδα των συνομηλίκων, ώστε να αισθανθούν αντιπάθεια για το θύμα, προκειμένου να υποδαυλίζεται συστηματικά η αυτοεκτίμηση του θύματος. Μπορεί να είμαι άμεσος ή έμμεσος. Άμεσα εκδηλώνεται με τον συστηματικό αποκλεισμό, απομόνωση και αδιαφορία απέναντι στο θύμα. Έμμεσα εκδηλώνεται με «σιωπηλό» αποκλεισμό, ο οποίος γίνεται αντιληπτός από το θύμα μόνο όταν επιχειρήσει να συμμετέχει στη συγκεκριμένη ομάδα.

4.6 Σεξουαλικός εκφοβισμός (άμεση μορφή εκφοβισμού)

Πρόκειται για μια μορφή σεξουαλικής παρενόχλησης, η οποία αφορά σε αγόρια και κορίτσια και εκδηλώνεται με υβριστικά σχόλια ή πειράγματα σεξουαλικού περιεχομένου, ανήθικες χειρονομίες, ανεπιθύμητα αγγίγματα ή δημοσιοποίηση περιπαιχτικών σεξουαλικών σκίτσων μέχρι και σοβαρών σεξουαλικών επιθέσεων.

4.7 Ρατσιστικός εκφοβισμός (άμεση μορφή εκφοβισμού)

Πρόκειται για την εκδήλωση λεκτικής, συναισθηματικής ή και σωματικής βίας, που στόχο έχει να προσβάλλει το θύμα λόγω της καταγωγής του, της κοινωνικής

τάξης του, της οικονομικής κατάστασης της οικογένειάς του και γενικά της διαφορετικότητάς του από το σύνολο της πλειονότητας.

4.8 Εκφοβισμός με εκφοβισμό

Συνήθως αναφέρεται στην κλοπή ή καταστροφή υλικών αντικειμένων του θύματος, όπως στην εκούσια απόσπαση χρημάτων ή προσωπικών αντικειμένων και συνοδεύεται από απειλές ή και τον εξαναγκασμό σε ανεπιθύμητες, αντικοινωνικές πράξεις.

4.9 Ηλεκτρονικός εκφοβισμός (cyber bullying)

Ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός περιγράφεται ως «η επαναλαμβανόμενη και εκ προθέσεως βλάβη που προκαλείται διαμέσου της χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών, κινητών τηλεφώνων και άλλων ηλεκτρονικών συσκευών και εμφανίζεται συχνότερα σε ιστότοπους όπου συγκεντρώνεται μεγάλος αριθμός εφήβων». Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η αποστολή υβριστικού ή απειλητικού υλικού, η δημοσίευση μη κολακευτικών φωτογραφιών χωρίς συναίνεση, η διάδοση ανυπόστατων φημών μέσω e-mails και των υπηρεσιών MMS και SMS των κινητών τηλεφώνων και των διαδικτυακών τόπων κοινωνικής δικτύωσης, ή ο αποκλεισμός ενός ατόμου από μια δικτυακή ομάδα ή επαναλαμβανόμενες κλήσεις στο κινητό του από άγνωστο νούμερο. Ηλεκτρονικός εκφοβισμός είναι και η υποκλοπή στοιχείων λογαριασμού κάποιου και αποστολή μηνυμάτων σε άλλους χρήστες.

Προσπαθήστε να διακρίνετε τις διάφορες μορφές εκφοβισμού στο παρακάτω βίντεο:
<https://www.youtube.com/watch?v=LOMbySJTKpg>

ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΟΙ ΣΕ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ

5.1. Το παιδί που δέχεται εκφοβισμό (θύμα)

Το παιδί που στοχοποιείται και επιλέγεται να γίνει θύμα εκφοβισμού ενδέχεται:

- Να παρουσιάζει κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, όπως να διαφέρει κατά κάποιον τρόπο από τη μέση εικόνα του παιδιού είτε ως προς τα φυσικά χαρακτηριστικά (ύψος, βάρος, χρώμα δέρματος κ.λπ.) είτε ως προς στοιχεία όπως η θρησκεία, η εθνικότητα ή και οι σεξουαλικές του προτιμήσεις και να είναι σε μειονεκτική θέση ως προς τη δύναμη ή εξουσία σε σχέση με το παιδί που το εκφοβίζει.
- Να είναι άτομα με χαμηλή αυτοπεποίθηση, ανασφάλεια, εσωστρεφή και απομονωμένα, να μην έχουν αρκετούς φίλους.
- Να υπολείπονται κοινωνικών δεξιοτήτων και να είναι λιγότερο αποδεκτοί από τους συνομηλίκους τους.
- Να εμφανίζουν αδυναμία να αναλάβουν ευθύνες, να επιδείξουν συνέπεια στον κοινωνικό τους ρόλο και να συνάψουν διαπροσωπικές σχέσεις.
- Να έχουν χαμηλό ανάστημα ή αδύναμη φυσιογνωμία σε σχέση με αυτή του θύτη.
- Να φαίνονται ανίκανα να προστατεύσουν και να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους. Κατά την επίθεση, έχουν έλλειψη αυτοπεποίθησης και αδυνατούν να έρθουν σε αντιπαράθεση.
- Να είναι άτομα προσεκτικά, υποχωρητικά, αγχώδη, ανασφαλή, επιρρεπή στην εκδήλωση ψυχολογικών (σχολική ή προσκοπική βία) και ψυχοσωματικών (εμετός, διαταραχές ύπνου) συμπτωμάτων.
- Συνήθως τα άτομα αυτά αποσύρονται με κλάμα και έχουν την πεποίθηση ότι η παρέμβαση ενός ενήλικα δεν θα είναι αποτελεσματική.

- Το θύμα επιλέγεται ως ο ανίσχυρος αντίπαλος και η επίθεση εναντίον του προγραμματίζεται και επαναλαμβάνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα, με κύριο στόχο την επιβεβαίωση της ισχύος του θύτη.

5.2. Το παιδί που προκαλεί την επίθεση (θύτης)

Ενδέχεται:

- Να νιώθει συναισθήματα θυμού, απογοήτευσης, τάσεων εκδίκησης, ανασφάλειας, άγχους και χαμηλής αυτοεκτίμησης, μειωμένη ικανότητα αυτοελέγχου και έλλειψη της δεξιοτήτας να μπαίνει στη θέση του άλλου και να νιώθει τον πόνο που προκαλεί (ενσυναίσθηση).
- Να εκφοβίζει για να γελάσει και να διασκεδάσει την ανία του. Επίσης, είναι πιθανό οι ίδιοι οι θύτες να είναι επιθετικοί και καταστροφικοί στην καθημερινότητά τους.
- Να είναι οι ίδιοι θύματα εκφοβισμού στο σχολείο ή σε άλλους χώρους που δραστηριοποιούνται (παθητικο-επιθετικά άτομα) και μέσω της τεχνολογίας και της ανωνυμίας που αυτή προσφέρει να επιδιώκουν την ψευδαίσθηση πως είναι ισχυρότεροι από τους βασανιστές τους.

Ο ψυχολογικός βασανισμός στον οποίο οι θύτες υποβάλλουν τα θύματά τους ενισχύει το εγώ τους (διογκωμένη αυτοεικόνα) και τρέφει τη δίψα τους για εξουσία και επιβολή. Συνήθως τα παιδιά αυτά είναι ενεργητικά και υπερδραστήρια καθώς και επιρρεπή σε παραβίαση κανόνων και καταφεύγουν σε αντικοινωνικές συμπεριφορές. Είναι ικανοί να ξεφεύγουν από δύσκολες καταστάσεις και δεν έχουν ηθικούς ενδοιασμούς ή τύψεις για τις πράξεις τους. Από έρευνες που έχουν γίνει παρατηρείται ότι τα αγόρια εμπλέκονται περισσότερο σε περιστατικά σωματικής βίας σε σύγκριση με τα κορίτσια, τα οποία φαίνεται να εμπλέκονται πιο συχνά σε περιστατικά λεκτικής βίας.

5.3. Το παιδί που παρακολουθεί την επίθεση (θεατής)

Τα παιδιά θεατές, αν και τις περισσότερες φορές παραμένουν αμέτοχα στα περιστατικά εκφοβισμού, υφίστανται και αυτά βλαβερές ψυχοσυναισθηματικές συνέπειες. Το γεγονός ότι παρευρίσκονται σε τέτοιου είδους περιστατικά προκαλεί την εξοικείωσή τους με καταστάσεις που προκαλούν σωματικό ή ψυχολογικό πόνο και τη διαμόρφωση της λανθασμένης αντίληψης επικράτησης της εξουσίας του «ισχυρού». Αδυνατώντας να αντιδράσουν και να παρέμβουν αποτελεσματικά, τα παιδιά θεατές διακατέχονται από την αίσθηση της ανικανότητας και τύψεις, ενώ ενδέχεται να διστάζουν να συνδεθούν με τα θύματα, επειδή φοβούνται μην γίνουν θύματα εκφοβισμού οι ίδιοι.

Τα παιδιά θεατές, αν και δεν αποτελούν τους δράστες των επιθετικών περιστατικών, παίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στα περιστατικά σχολικού εκφοβισμού και βίας ενώ ανάλογα με τη στάση που κρατούν, διευκολύνουν ή

λειτουργούν ανασταλτικά στην επανεμφάνιση παρόμοιων περιστατικών και γενικά στη διαιώνισή τους. Αλλά, βέβαια, τα παιδιά επηρεάζονται το καθένα διαφορετικά παρακολουθώντας τέτοιου είδους γεγονότα να διαδραματίζονται δίπλα τους.

Τα παιδιά θεατές ανάλογα με τη στάση που κρατούν κατά τη διάπραξη περιστατικών σχολικής βίας διακρίνονται στις εξής κατηγορίες :

- Αυτά που αισθάνονται θυμό, ντροπή και ενοχή λόγω της μη παρέμβασής τους.
- Αυτά που είναι αδιάφορα και απομακρύνονται όταν εκδηλώνονται τέτοιες σκηνές βίας.
- Αυτά που φοβούνται ότι ίσως είναι το επόμενο θύμα και σκόπιμα συμπράττουν με τους «εκφοβιστές» (γελώντας ή παροτρύνοντας κατά τη διάρκεια των επιθετικών ενεργειών). Κι αυτά όμως βιώνουν το αίσθημα της ντροπής και της ενοχής.
- Αυτά που υποστηρίζουν τον δράστη και υποκινούν την εμπλοκή άλλων παιδιών σε επεισόδια θυματοποίησης (οι βοηθοί του δράστη).
- Αυτά που γελούν και παροτρύνουν τον δράστη για τον λόγο ότι συγκλίνουν με τη δική του συμπεριφορά ή κατά κάποιο τρόπο θαυμάζουν τον εκφοβιστή (οι ενισχυτές). Λειτουργούν ως ακροατήριο και γελάνε εις βάρος του θύματος. Στην περίπτωση αυτή μπορούμε και να μιλάμε για πιθανούς εκφοβιστές.
- Αυτά που παρεμβαίνουν προκειμένου να σταματήσουν τους εκφοβιστές και παρέχουν άμεση ή έμμεση υποστήριξη στο θύμα (υπερασπιστές του θύματος).

Τα παιδιά θεατές εμφανίζουν λοιπόν διαφορετικές αντιδράσεις οι οποίες παίζουν καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη των επιθετικών περιστατικών αλλά και στη συνέχιση του φαινομένου. Όταν η αντίδρασή τους είναι να γελάσουν ή να χαμογελάσουν ή να κάνουν θετικά σχόλια σημαίνει ότι επιδοκιμάζουν ή ακόμα και ότι θαυμάζουν το παιδί που εκφοβίζει και κατά συνέπεια το παροτρύνουν να συνεχίσει. Όταν απλά αδιαφορούν ή μένουν μόνο σε αρνητικό σχολιασμό τότε πάλι ενισχύουν το ρόλο του εκφοβιστή, ο οποίος θα εντείνει την προσπάθειά του, με το να γίνει ίσως και πιο επιθετικός, προκειμένου να τους πάρει με το μέρος του. Στον παρακάτω σύνδεσμο μπορείτε να δείτε πώς η ίδια ιστορία βιώνεται από ένα παιδί θύμα, ένα παιδί θύτη κι ένα παιδί θεατή.

<http://www.onevibefilms.com/bullying/greek/#/?snu=48332>

Στους παρακάτω συνδέσμους μπορείτε να δείτε τη δύναμη και τον ρόλο των θεατών.

<https://www.youtube.com/watch?v=ZMXJfVPYoy0&index=3&list=PLwhllhZ2nW27CEOn5oiEU0Hwk1Kf4B-27>

<https://www.youtube.com/watch?v=VaOoYKgOIm4>

ΠΡΟΛΗΨΗ

Το Ενήλικο Στέλεχος :

- Συζητά με τους Προσκόπους για τα δικαιώματα και τους κανόνες συμπεριφοράς εντός και εκτός του Συστήματος.
- Ενισχύει τις σχέσεις μεταξύ όλων των μελών με ανοιχτή επικοινωνία, τοποθέτηση ξεκάθαρων ορίων συμπεριφοράς και υιοθέτηση δημοκρατικών τρόπων επίλυσης διαφορών.
- Ενθαρρύνει την ειρηνική διευθέτηση των συγκρούσεων, τις τεχνικές διαπραγμάτευσης, τονίζοντας τη σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ισότητας και της αλληλεγγύης.
- Μιλάει σε όλα τα μέλη της ομάδας του για τον εκφοβισμό ώστε να τα βοηθήσει να δουν μια τέτοια κατάσταση από τη σκοπιά του θύματος.
- Παρέχει από νωρίς στους Προσκόπους κατάλληλους τρόπους έκφρασης της επιθετικότητας (όπως αθλήματα, τέχνες, ή οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα που επιτρέπει απελευθέρωση ενέργειας) και ανάλογες ευκαιρίες για επιτεύγματα και καταξίωση).
- Ενισχύει τη φιλία μεταξύ των Προσκόπων και αναδεικνύει την αλληλεγγύη της παρέας και των φίλων.
- Ευαισθητοποιεί τους γονείς για το πρόβλημα, στις ατομικές και στις ομαδικές συναντήσεις. (Παράρτημα 2)
- Αντιμετωπίζει τις αιτίες απομόνωσης και περιθωριοποίησης των Προσκόπων.
- Δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ένταξη στο σύνολο των νεοφερμένων μελών.
- Ασκεί ουσιαστική εποπτεία των χώρων του Συστήματος ή των χώρων

εκδρομών και κατασκηνώσεων στους οποίους είναι πιθανό να εκδηλωθεί περιστατικό εκφοβισμού και βίας μεταξύ των Προσκόπων.

- Δεν δείχνει ανοχή σε οποιαδήποτε ενέργεια ή μορφή βίας.
- Συζητά με τον Αρχηγό Συστήματος περιστατικά που εμπεριέχουν ενέργειες ή μορφές βίας.
- Επιδιώκει τη διαρκή παρότρυνση και υποστήριξη των γονέων για την ενεργό συμμετοχή και συνεργασία τους με το Σύστημα.
- Αποφεύγει ο ίδιος σχόλια σχετικά με τις ιδιαιτερότητες άλλων ανθρώπων.
- Αποτελεί θετικό πρότυπο.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΝΗΛΙΚΟΥ ΣΤΕΛΕΧΟΥΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

1. Να αναπτύξει ικανότητες καλού ακροατή. Ακούτε πραγματικά αυτό που έχει να σας πει το παιδί, δίνοντάς του χώρο και χρόνο για να μιλήσει χωρίς να καθοδηγήσετε τη συζήτηση.
 - Να εξηγήσει πως κανείς δεν έχει το δικαίωμα να του φέρεται έτσι.
 - Να διαβεβαιώσει το παιδί-θύμα ότι «δεν ευθύνεται το ίδιο για ό,τι του έχει συμβεί».
 - Να του πει ότι τα πράγματα μπορούν να αλλάξουν μόνο αν «σπάσει τη σιωπή του» και να του εξηγήσει ότι η κοινοποίηση των περιστατικών εκφοβισμού και βίας δεν αποτελεί «κάρφωμα».
 - Να του θυμίσει ότι ο/η ίδιος/-α (το Ενήλικο Στέλεχος) είναι εκεί για να το προστατεύσει.
2. Να ξεκαθαρίσει στα παιδιά του Τμήματος ότι δεν είναι αποδεκτή η οποιαδήποτε μορφή βίας.
3. Να συμπληρώσει το «Έντυπο καταγραφής, παρακολούθησης και αναστοχασμού περιστατικού εκφοβισμού». (Υπόμνημα)
4. Να ενημερώσει τον Αρχηγό Συστήματος και μαζί να ενημερώσουν τους γονείς των εμπλεκόμενων μελών (θύτη – θύμα).
5. Να απενοχοποιήσει το παιδί και να το επιβραβεύσει για την αποκάλυψη. Εξηγεί τη διαφορά του «προδίδω/καταγγέλλω» από το «ζητάω βοήθεια».
6. Να ακολουθήσει την πολιτική αντιμετώπισης περιστατικών βίας.
7. Να συνεργαστεί με τους γονείς για ενημέρωση κατά της βίας.
8. Να αποφύγει τη συνάντηση θύματος-θύτη για να λύσουν μόνοι τους και ήρεμα τις διαφορές τους. Μια τέτοια προσέγγιση ενέχει τον κίνδυνο να επανατραυματιστεί το θύμα κι ο δράστης να βρει την ευκαιρία να εδραιώσει την υπεροχή του.

9. Ειδικά στην περίπτωση του ηλεκτρονικού εκφοβισμού συμβουλεύει το θύμα:
- Να μοιραστεί το γεγονός με κάποιον ενήλικα και να του επιτρέψει να βοηθήσει.
 - Να μην απαντά στον εκφοβισμό.
 - Να μπλοκάρει ηλεκτρονικά το θύτη.
 - Να κρατά αρχεία ή να εκτυπώνει τα μηνύματα που λαμβάνει.
 - Να δημιουργήσει νέο ηλεκτρονικό λογαριασμό ή να αλλάξει αριθμό κινητού τηλεφώνου.

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

- Καταγραφή συμβάντος στο ειδικό έντυπο (καλό είναι να τηρείται αρχείο στο Σύστημα). (Δείτε στο Παράρτημα)
- Ενημέρωση Αρχηγού Συστήματος.
- Διαχείριση συμβάντος από Αρχηγό Τμήματος και Αρχηγό Συστήματος σε σχέση με την ενημέρωση των γονέων.
- Ανάλογα τη σοβαρότητα του περιστατικού επικοινωνία με την Επιτροπή Προστασίας και Ασφάλειας μελών Σ.Ε.Π.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΜΕΛΩΝ Σ.Ε.Π.

Πληροφορίες για την Επιτροπή Προστασίας και Ασφάλειας Μελών Σ.Ε.Π. στο:
<http://www.sep.org.gr/el/static/MembersSecurity>

Με την Επιτροπή μπορούν τα Ενήλικα Στελέχη να επικοινωνούν
στο e-mail: safe@sep.org.gr

ΓΡΑΜΜΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Γραμμή Μαζί Για Το Παιδί : 115 25

Επικοινωνία με τη Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος: 111 88

Μονάδα Εφηβικής Υγείας - Γραμμή Βοήθειας Υποστηρίζω: 80011 80015

Εθνική Γραμμή Παιδικής Προστασίας (Δωρεάν, 24 ώρες, κάθε μέρα): 1107

Το Χαμόγελο Του Παιδιού – Εθνική Γραμμή για τα Παιδιά SOS: 1056

Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού: 210-7715791, 210-7793648

Ευρωπαϊκή Γραμμή Στήριξης Παιδιών και Εφήβων: 116111

Συνήγορος του Παιδιού: 800.11.32.000 (τηλέφωνο χωρίς χρέωση για παιδιά)

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΕΝΤΥΠΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ, ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ		
ΠΕ	ΣΥΣΤΗΜΑ	ΤΜΗΜΑ
Ημερ. Περιστατικού		Ώρα
Επαναλαμβανόμενο	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Χώρος		
Όνομα/τα Θύματος/ων	Όνομα/τα Θύτη/ών	Όνομα/τα Θεατή/ών
Μορφές Εκβιαστικής Συμπεριφοράς (Βάλτε σε κύκλο ότι ταιριάζει)		
Σωματική	Χτυπήματα, κλωτσιές, γροθιές, φτύσιμο, τρικλοποδιές, σπρωξιμάτα, απειλητικές/ανεπιθύμητες χειρονομίες σεξουαλικού περιεχομένου, εξαναγκασμός σε σεξουαλικές προσβλητικές πράξεις, άλλο	
Λεκτική	Χλευασμοί, χρήση μειονεκτικών επιθέτων, βρισιές, απειλητικά ή προσβλητικά μηνύματα, ανάρμοστα σεξουαλικά σχόλια, λεκτικές απειλές, άλλο	
Σχεσιακή	Διάδοση ψευδών ή/και επιβλαβών φημών, υποτιμητικά σχόλια αναγραμμένα σε δημόσια μέρη, απομόνωση, έκθεση φωτογραφιών σε φυσικό ή ηλεκτρονικό χώρο χωρίς την άδεια ή τη γνώση του παιδιού-στόχου, άλλο	

Καταστροφή περιουσίας	Κλοπή, κατάσχεση ή καταστροφή προσωπικών αντικειμένων, διαγραφή ή/και αλλοίωση προσωπικών ηλεκτρονικών πληροφοριών, άλλο
Άλλη	Δώστε ακριβή περιγραφή
Πιθανά κίνητρα	Καταγωγή, σεξουαλικός προσανατολισμός, θρησκευτικές πεποιθήσεις, αναπηρία, ειδικές ικανότητες ή ταλέντα, σχολική επίδοση, άλλο
Τρόπος διαχείρισης	
Αποτέλεσμα	

Ο Αρχηγός Τμήματος

Ο Αρχηγός Συστήματος

Υπογραφή / Ονοματεπώνυμο

Υπογραφή / Ονοματεπώνυμο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Συμβουλές προς γονείς των οποίων τα παιδιά δέχονται εκφοβισμό

1. Προσέξτε τις αλλαγές στη συμπεριφορά και τη στάση του παιδιού σας :
 - Παιδιά που υπόκεινται σε εκφοβισμό δίνουν σημάδια πως κάτι δεν πάει καλά.
 - Μπορεί να παρουσιάζουν απροθυμία να πάνε στο σχολείο, φυσικά σωματικά συμπτώματα όπως πονοκέφαλο, πόνος στο στομάχι και διαταραχές του ύπνου.
 - Σημάδια κακοποίησης στο σώμα (εκδορές, μώλωπες κ.α).
 - Κλέβουν χρήματα για να τα δώσουν στον εκβιαστή.
 - Εξαφανίζονται τα πράγματα τους (χρήματα, κολατσιό, αντικείμενα).
 - Παρουσιάζουν σοβαρές διακυμάνσεις στη διάθεσή τους.
 - Μειώνεται η σχολική τους επίδοση.
 - Δείχνουν να μην έχουν φίλους.
 - Μειώνονται οι δεξιότητες επικοινωνίας τους.
 - Φοβούνται να χρησιμοποιήσουν το κινητό τηλέφωνο ή να ανοίξουν το ηλεκτρονικό τους ταχυδρομείο.
 - Γίνονται επιθετικοί, παράλογοι, ανήσυχοι.
 - Μπορεί να παρουσιάσουν ανορεξία ή βουλιμία.
2. Ακούστε το προσεκτικά. Αποκτήστε μια ξεκάθαρη αντίληψη του περιστατικού (χώρος, χρόνος, διάρκεια, επανάληψη, παρόντες, περιγραφή του περιστατικού).
3. Απενοχοποιήστε το παιδί και επιβραβεύστε το για την αποκάλυψη.
4. Εξηγήστε ότι κανείς δεν έχει το δικαίωμα να του φέρεται έτσι.
5. Πιστέψτε το όταν σας εκμυστηρευτεί ότι υπέστη εκφοβισμό (φοβάται μήπως δεν τον κατανοήσουν, του επιρρίψουν την ευθύνη ή θεωρηθεί ότι διαφέρει).
6. Ζητήστε να σας πει πώς αντιμετωπίζει το πρόβλημα. Διερευνήστε μαζί κι άλλους τρόπους.
7. Μην του ζητήσετε να κάνει στο άλλο παιδί «τα ίδια».
8. Ενθαρρύνετέ το να αναφέρει το περιστατικό στο Ενήλικο Στέλεχος.
9. Εξηγήστε τη διαφορά του «προδίδω/καταγγέλλω» από το «ζητάω» βοήθεια.
10. Επικοινωνήστε κι εσείς με το Ενήλικο Στέλεχος του παιδιού σας.

11. Ζητήστε βοήθεια/στήριξη από την Επιτροπή Προστασίας και Ασφάλειας Μελών Σ.Ε.Π.
12. Ενημερωθείτε – ζητήστε βοήθεια από τις γραμμές στήριξης.
13. Διδάξτε το παιδί να αντιμετωπίζει τον εκφοβισμό:
 - Να αντιδρά λεκτικά, λέγοντας «δεν μου αρέσει αυτό που είπες ή έκανες» ή μπορείς να πεις ό,τι θες, αλλά δεν είναι αλήθεια».
 - Να απομακρύνεται από το δράστη.
 - Να χρησιμοποιεί χιούμορ.
14. Κάνετε εξάσκηση με το παιδί σας, να δίνει σύντομες αποστομωτικές απαντήσεις (αστείες, όχι εχθρικές), όπως :
 - Πείραγμα : Γιατί έχεις κόκκινα μαλλιά;
 - Απάντηση : Με κάνει να ξεχωρίζω μέσα στο πλήθος.
 - Πείραγμα : Φαίνεσαι αστείος με τα γυαλάκια σου.
 - Απάντηση : Ναι, έχω επιπρόσθετα μάτια, για να ελέγχω τα πάντα.
 - Πείραγμα : Έχεις μεγάλα αυτιά, σαν τον ελέφαντα.
 - Απάντηση : Ναι, αλλά εγώ ακούω πολύ καλύτερα από εσένα.
15. Υπενθυμίζετε στο παιδί σας να χρησιμοποιεί τη γλώσσα του σώματος που θα του δώσει περισσότερη αυτοπεποίθηση (όρθιος, ανοικτοί, ίσιοι ώμοι, διατήρηση οπτικής επαφής).

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγάθωνος, Ε – Γεωργοπούλου (1998). “Οδηγός για την αναγνώριση και αντιμετώπιση της κακοποίησης και παραμέλησης του παιδιού”. Εκδ. Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού.
- Αρτινοπούλου Β. (2001). “Βία στο σχολείο”. Έρευνες και πολιτικές στην Ευρώπη. Αθήνα. Εκδ. Μεταίχμιο.
- Γάκη & Αντωνίου, 2014. “Σύγχρονες μορφές διαδικτυακής παρενόχλησης σε παιδιά και εφήβους - Προτάσεις αντιμετώπισης του φαινομένου”. Στα Πρακτικά του 4ου Πανελληνίου Συνεδρίου Επιστημών Εκπαίδευσης, 20-22 Ιουνίου, Αθήνα.
- Γιωτάκος, Ο., Τσιλιάκου, Μ., Τσίτσικα, Α. (2011). “Κακοποίηση Παιδιού και Εφήβου”. Εκδ. Πεδίο ΑΕ.
- Coloroso, B. (2003). “The bully, the bullied and the bystander”. New York: Harper Collins Publishers.
- Olweus, D. (2009). “Εκφοβισμός και Βία στο σχολείο”. Εκδ. Ε.Ψ.Υ.Π.Ε.

- Patchin, J.W. & Hinduja, S. (2010). "Bullying, Cyberbullying, and Suicide". Archives of Suicide Research, 14 (3), 206-221.
- Rigby, K. (2008). "Σχολικός εκφοβισμός, σύγχρονες απόψεις". Επιστ. Επιμ. Α. Γιοβαζολιάς. Αθήνα: Εκδ. Τόπος.
- Σπυρόπουλος, Φ. (2010). "Καλές Πρακτικές Ευρωπαϊκών Χωρών για την αντιμετώπιση της Σχολικής Βίας". "Ομαδική Βία και Επιθετικότητα στα σχολεία". Στο Α. Γιωτοπούλου - Μαραγκοπούλου (Επιμ.), "Ομαδική Βία και Επιθετικότητα στα σχολεία". Ειδική επιτροπή μελέτης των Ομάδων Ενδοσχολικής Βίας (ΕΕΜΟΕΒ). Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ). Αθήνα: Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
- Ψάλτη & Κωνσταντίνου, (2007). "Το φαινόμενο του εκφοβισμού στα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η επίδραση του φύλου και της Εθνοπολιτιστικής ταυτότητας". Ψυχολογία, 14 (4), 329-345.
- Χατζηπέμου, Θ. (2007). "Κατανοώντας τα προβλήματα των παιδιών". Εκδ. Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδος.
- Wyczkoff, J., Unell, B. C. (2004). "Πειθαρχία χωρίς ξύλο και φωνές, οδηγός επιβίωσης για παιδιά προσχολικής ηλικίας". Εκδ. Maxi Guide.
- Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης Βαθμοφόρων "Safe For Harm". Σώμα Προσκόπων Κύπρου.

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

- www.synigoros.gr/paidi/
- www.e-abc.eu/gr
- www.iatropedia.gr (αναζήτηση : εκφοβισμός)
- www.sciencearchives.wordpress.com
- www.pacerteensagainstbullying.org
- <http://stop-bullying.sch.gr/>
- <https://livewithoutbullying.com/>
- <http://www.cyprusscouts.org/safe-from-harm/>

Together for Children

Γραμμή & Συμβουλευτικό Κέντρο

11525

Όπου υπάρχει τηλέφωνο
υπάρχει βοήθεια!

Δωρεάν Υπηρεσίες:

Συμβουλευτική
για παιδιά, γονείς
και εκπαιδευτικούς

Συνεδρίες και
σεμινάρια για
την οικογένεια
και το παιδί

Ανώνυμες
καταγγελίες
για κακοποίηση
ανηλίκων

Παραπομπές
σε φορείς για
το παιδί και
την οικογένεια

Ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί
απαντούν σε ερωτήματα εφήβων,
γονέων και εκπαιδευτικών από
Δευτέρα έως Παρασκευή, 9:00-21:00

Γραμμή 115 25
& Συμβουλευτικό Κέντρο
Κέντρο Αλληλεγγύης Αθήνας

Αγίου Θωμά 14, 115 27 Αθήνα
11525@mazigiatorpaidi.gr
☎ 11525 Mazi για το Παιδί

info@mazigiatorpaidi.gr
www.mazigiatorpaidi.gr
f t i @mazigiatorpaidi

